



Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost



MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ



Odpovědné
veřejné zadávání

ÚKLID

A ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

Jak na ekologický úklid
a jak v úklidových službách
podpořit důstojné pracovní
podmínky?

ÚKLID A ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ

Jak na ekologický úklid
a jak v úklidových službách
podpořit důstojné pracovní
podmínky?



Autorský tým:

Ivana Mudriková a kolektiv autorů z týmu projektu Strategické zadávání veřejných zakázek

Poděkování:

kolegyním i kolegům z Platformy OVZ a projektového týmu OVZ za cenné diskuse, sdílení dobré praxe, za náměty k inovacím v úklidu Irene Bartoňové Pálkové z České asociace úklidu a čištění, z.s., za zelené vhledy Renatě Plackové z Ekologického institutu Veronica a odborné postřehy k SDG a ekoznačení Jarmile Cikánkové a Kláře Krasnické z České informační agentury životního prostředí.

Korektury: Iva Kvašňáková

Grafika: Zora Sokolová

Fotky použité v publikaci jsou z fotobanky Freepik.

© Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2

Praha 2023

ISBN: 978-80-7421-275-8

OBSAH

Kapitola 1	
Environmentálně odpovědné zadávání úklidu – právní ukotvení	6
Kapitola 2	
Ekologicky šetrný úklid	11
Kapitola 3	
Jak na environmentálně odpovědné zadávání v úklidu	20
Kapitola 4	
Ekoznačky při úklidu a jejich praktické využití.....	22
Kapitola 5	
Nákup environmentálně šetrných výrobků z hygienického (hedvábného, tissue) papíru	26
Kapitola 6	
Kontrola kvality úklidových služeb	29
Kapitola 7	
Podpora důstojných pracovních podmínek.....	31
Kapitola 8	
Příklady dobré praxe	40
Kapitola 9	
Zdroje, metodiky a další příklady z praxe	47
Příloha	50



Ekologický úklid a nákup úklidových prostředků zapadá do širšího rámce zeleného, odpovědného, či obecněji strategického nakupování veřejné správy. Uplatnění principů odpovědného nákupu zboží a služeb podporuje řešení širokého spektra sociálních a environmentálních problémů.



1.

ENVIRONMENTÁLNĚ
ODPOVĚDNÉ ZADÁVÁNÍ
ÚKLIDU – PRÁVNÍ UKOTVENÍ

Zohledňování environmentálních aspektů ve veřejných zakázkách má výslovnou oporu ve směrnici č. 2014/24/EU a je jedním ze strategických cílů směrnice. Proto je podporováno i v tuzemské právní úpravě v zákoně č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (dále jen „ZZVZ“), do něhož byla směrnice transponována.

V roce 2017 bylo vydáno komplexní [usnesení Vlády České republiky ze dne 24. července č. 531, o Pravidlech uplatňování odpovědného přístupu při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy](#). V usnesení Vláda doporučuje, aby státní správa a samospráva při nákupu zboží a služeb zohledňovaly jejich environmentální aspekty slovy:

„Zejména bude trvale usilovat o:



omezení spotřeby energií,



omezení spotřeby vody,



omezení spotřeby surovin,



omezení produkce znečišťujících látek uvolňovaných do ovzduší, vody a půdy,



omezení produkce odpadů,



omezení uhlíkové stopy.”

Zásadní pro právní ukotvení odpovědného veřejného zadávání bylo přijetí nových zásad sociálně a environmentálně odpovědného veřejného zadávání a inovací. Od 1. ledna 2021 je účinná novela ZZVZ, která mezi zásady zadávání veřejných zakázek vnesla § 6 odst. 4, který stanoví:

„Zadavatel je při postupu podle tohoto zákona, a to při vytváření zadávacích podmínek, hodnocení nabídek a výběru dodavatele, povinen za předpokladu, že to bude vzhledem k povaze a smyslu zakázky možné, dodržovat zásady sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovací ve smyslu tohoto zákona. Svůj postup je zadavatel povinen řádně odůvodnit.“

V souladu s § 31 ZZVZ se zásada odpovědného zadávání a inovací uplatní u každé zakázky, i u veřejné zakázky malého rozsahu. Nadále je však třeba respektovat též ostatní zásady zadávání veřejných zakázek uvedené v § 6 ZZVZ a principy 3E, tedy hospodárnost (economy), účelnost (efficiency) a efektivnost (effectiveness). Ministerstvo pro místní rozvoj jako garant ZZVZ vydalo [stanovisko](#) dostupné na Portálu o veřejných zakázkách a expertní skupina MMR taktéž vydala [stanovisko](#) k této problematice.

Co se rozumí environmentálně odpovědným zadáváním pak stanoví § 28 odst. 1 písm. q) ZZVZ:

„environmentálně odpovědným zadáváním [se rozumí] postup podle tohoto zákona, při kterém má zadavatel povinnost zohlednit například dopad na životní prostředí, trvale udržitelný rozvoj, životní cyklus dodávky, služby nebo stavební práce a další environmentálně relevantní hlediska spojená s veřejnou zakázkou“.

Pokud je to tedy možné vzhledem k povaze a smyslu zakázky, mají veřejní zadavatelé povinnost environmentálně odpovědné zadávání uplatnit.

Úklid a odpovědné veřejné zadávání

Zadávání zakázek na úklidové služby nabízí mnoho prostoru pro uplatnění odpovědného veřejného zadávání, a to jak z hlediska aspektů ekologických, tak sociálních.

Sociálně odpovědný způsob zadávání zakázek na úklidové služby souvisí se způsobem zaměstnávání a pracovními podmínkami úklidových pracovníků. Způsob zaměstnávání a pracovní podmínky úklidových pracovníků pak přímo ovlivňují kvalitu poskytovaných úklidových služeb.

Problémovými oblastmi z pohledu zadavatele bývá fluktuace zaměstnanců způsobující absenci znalosti a vztahu k uklízeným prostorům, slabá pozice zadavatele při vyjednávání s dodavatelem o nápravě, nutnost zaučovat nové a nové zaměstnance, pochybnost o zaměstnávání úklidových pracovníků v mezích pracovně právních předpisů a nedostatečná kvalita přijímaných úklidových služeb.

Mnohé zmíněné potíže mohou být do značné míry zapříčiněny právě tím, jakým způsobem a za jakých pracovních podmínek je úklidový pracovník zaměstnáván. Je totiž běžné například takové řešení, že úklidový pracovník pracuje na dohodu o provedení práce, ač, vzhledem k množství hodin, které každý měsíc na totožné pozici odpracuje, tento typ pracovně právního vztahu, nepřiléhá. Tomuto způsobu zaměstnávání napomáhá vytváření poddodavatelských systémů (případně sdružení), v rámci nichž si dodavatelé/zaměstnavatelé úklidového pracovníka mezi sebou střídají (po odpracování 300 hodin) nebo si mezi sebou každý měsíc rozdělí celkový měsíční objem hodin. V této souvislosti se pak nabízí úvaha nejen o míře naplnění důstojných pracovních podmínek, ale též o míře souladnosti s právními předpisy.

Řešení nastíněné situace se neobejde bez důkladného posuzování mimořádně nízké nabídkové ceny (resp. důkladné přípravě zadavatele vedoucí ke kvalifikované schopnosti a možnosti posoudit, zda se jedná o mimořádně nízkou nabídkovou cenu). Dalším možným řešením (kterým se zadavatel může vyhnout zdlouhavému a náročnému posuzování mimořádně nízké nabídkové ceny) je soutěžení nejen na cenu, a tedy zmírnění tlaku na nejméně nákladný způsob zaměstnávání a minimalizaci výše mezd úklidového personálu (mzda úklidového personálu tvoří téměř 85 % ceny služby).

Neméně důležitým tématem v oblasti úklidových služeb je ekologizace úklidových služeb, a tedy minimalizace škodlivosti úklidových služeb pro životní prostředí a zdraví osob pobývajících v předmětných objektech, což v případě úklidových služeb ovlivňují zvolené úklidové čisticí prostředky, úklidové pomůcky, zvolená četnost úklidů a další faktory.

Orgány veřejné správy jsou nepochybně významnými spotřebiteli. Využitím své kupní síly k výběru zboží, služeb a prací šetrných k životnímu prostředí mohou významně přispět k udržitelné spotřebě a výrobě (Cíl č. 12 [SDg](#)) a to za situace kdy změna klimatu a zhoršování životního prostředí představují pro Evropu a celý svět existenční hrozbu. K překonání těchto výzev vznikla [Zelená dohoda pro Evropu](#), která má Unii transformovat na moderní, konkurenceschopnou ekonomiku, jež účinně využívá zdroje a kde:

- se do roku 2050 dosáhne klimatické neutrality,
- hospodářský růst bude oddělený od využívání zdrojů,
- nebude opomenut žádný jednotlivec ani region.





2.

EKOLOGICKY
ŠETRNÝ ÚKLID

Do kontaktu s úklidovými činnostmi přichází v podstatě každý zaměstnanec instituce (organizace, podniku, firmy). Zvolené úklidové postupy a používané úklidové prostředky ovlivňují pracovní prostředí, v němž se zaměstnanci pohybují, nebo vykonávají svoji práci. Publikace je zaměřena na úklid ve vnitřních pracovních prostorách, které mají povahu „kancelářských prostor“, nevěnuje se např. úklidu venkovních nebo speciálních průmyslových prostor.

Co rozumíme ekologicky šetrným úklidem?

Jde o takový úklid, při kterém je z důvodu snížení negativních dopadů na životní prostředí a zdraví úklidového personálu a osob v uklízených prostorách přebývajících, minimalizováno použití chemických a dezinfekčních prostředků na míru nezbytnou pro splnění hygienických standardů a je maximalizován důraz na prevenci znečištění, využití působení teploty, mechanického působení doby působení.

Škála úklidových prostředků je na našem trhu velmi široká, ne všechny však dokážou kromě čistícího účinku zaručit i šetrnost k životnímu prostředí a lidskému zdraví. Často je mnohem přínosnější a levnější změnit úklidové postupy za jiné, šetrnější a pomocí správného výběru úklidových prostředků snížit jejich množství. Inspirovat se je možné i alternativními produkty a postupy, které uvádíme v příloze této publikace.

Při nákupu úklidových služeb se lze zaměřit na výběr takových dodavatelů, kteří se zavážou používat technologické postupy vedoucí k prevenci znečištění, ekologicky šetrné a zdravotně nezávadné čistící prostředky, zdravotně nezávadný spotřební hygienický materiál, poskytovat úklidové služby za použití energeticky účinných strojů. Požadovat lze rovněž důsledné třídění odpadu po celou dobu plnění veřejné zakázky.





¹Zdroj: „Kritéria EU pro zelené veřejné zakázky – čisticí prostředky a úklidové služby“, dostupná v češtině na http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm

Definice ekologického úklidu

Definice ekologického úklidu byla vypracována ve spolupráci MPSV a Sítě ekologických poraden a Českou asociací úklidu a čištění (CAC). Poprvé byla použita v roce 2014 při pilotní zakázce MPSV pro uplatnění odpovědného zadávání s názvem „Zajištění ekologického úklidu“. V zadávací dokumentaci k předmětné zakázce byla stanovena povinnost poskytovat úklidové služby v souladu s Definicí ekologického úklidu.

Definice ekologického úklidu se v průběhu času (od roku 2014) vyvíjela a níže je představena v aktuální verzi. Je zřejmé, že na Definicí ekologického úklidu je nezbytné i nadále pracovat, resp. na ni v případě některých jejích hlavních znaků navázat stanovením konkrétních požadavků, jejichž dodržování může být ze strany zadavatele kontrolováno a jejich nedodržení sankcionováno. Příkladem takového navázání je zakázka MPSV Ústí na Labem (blíže k zakázce viz kapitola 8 příklad MPSV Ústí nad Labem), kde bylo konkrétně stanoveno, u kterých produktů je nutné používat či dodávat produkty s ekoznačkou. Dále například zakázka Jihomoravského kraje (blíže k zakázce viz kapitola 8 příklad Jihomoravského kraje), kde bylo konkretizováno, jaké prostředky je nutno používat v koncentracích a způsob jejich ředění a v případě strojního vybavení byly stanoveny konkrétní parametry včetně stanovení výkonnostních parametrů.

DEFINICE EKOLOGICKÉHO ÚKLIDU (aktualizace 2022):

„Ekologicky šetrnější způsob úklidu je takový, při kterém je z důvodu snížení negativních dopadů na životní prostředí, zdraví úklidového personálu a osob v uklízených prostorách přebývajících, minimalizováno použití čistících prostředků a chemických účinných látek na míru nezbytnou pro splnění hygienických standardů. Je kladen důraz na účelné využití technologií, strojních technik a pracovních postupů (působení teploty, mechanického působení a doby působení) včetně správného dávkování vedoucích k nižší spotřebě úklidových prostředků, elektřiny a vody.“



Hlavními znaky ekologicky šetrného úklidu jsou:



Prevence znečištění

Opatření, která brání znečištění (např. rohože a čistící zóny na frekventovaných místech, přechodech mezi výrobními a administrativními prostory apod.), což snižuje frekvenci úklidu a množství potřebných úklidových prostředků.



Kategorizace prostor a definice rozsahu a četnosti úklidu

Kategorizace a stupeň úklidu se řídí Nařízením vlády č. 68/2010 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci a dále zákonem 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví. Na jejích základě jsou vytvářeny provozní řády a harmonogramy úklidu, které reflektují ostatní požadavky ekologického úklidu (prevence, použité prostředky a postupy atd.). Součástí harmonogramů je stanovení indikátorů kvality (KPI), jejich následný monitoring a vyhodnocení. Podrobnosti ke kategorizaci a požadavkům na úklid obsahuje mj. Standard úklidových služeb (vydal Centrální nákup státu a Ministerstvo financí ČR).



Generální úklid

je důležitou součástí ekologického úklidu a umožňuje provádění běžného (denního úklidu) ekologickými úklidovými prostředky nebo postupy s nižší účinností a razancí. Je vykonáván nepravidelně (obvykle 1x ročně) dle požadavků a potřeb zadavatele. Je vhodné ho provést v prvních třech měsících po nástupu do organizace a pak každý další rok.

Při generálním úklidu jde o hloubkové čištění všech povrchů v objektu. Zpravidla jde o činnosti, které se neprovádí během pravidelného úklidu, např. mytí oken, skleněných výplní dveří včetně rámců, parapetů, zárubní dveří, čištění sítí proti hmyzu na oknech a dveřích, čištění vertikálních a horizontálních žaluzií, mokré čištění koberců, mytí výloh, mytí osvětlení, nebo strojové čištění podlah, praní záclon a závěsů, čištění prosklených částí vstupních prostor, čištění krytů světel včetně demontáže a opětovné montáže, čištění radiátorů, úklid venkovních prostorů, úklid sklepů a půd, mytí dlažeb i schodů, atd. Generální úklid nemusí nutně probíhat najednou v celém objektu, ale lze jej provádět úsekově, např. po patrech. To umožní, aby jej prováděl zkušený personál zaměřený právě na tento specifický typ úklidu a s řádným vybavením. Je ovšem potřeba zachovat periodu provádění cca 1x ročně ve všech místnostech.



Uzavírání pórů materiálů v pravidelných intervalech

Opatření proti pronikání nečistot do hloubky povrchů, zejména u podlahových ploch (např. voskování, impregnace, ošetření a údržba diamantovými pady atd.). Toto ošetření umožňuje na běžný úklid používat jen minimální množství chemických prostředků.



Minimalizace spotřeby chemických prostředků

Vhodná kombinace mechanického působení, doby působení a správné teploty umožňuje snížení množství a spektra používaných chemických prostředků. Při veškerých činnostech je nezbytné šetřit úklidovými prostředky (včetně těch ekologických) upřednostněním fyzikálních a mechanických úklidových prostředků (mikrovláknové utěrky a mopy, pady, kartáče, houbičky, pravidelné vymývání usazenin teplou vodou) před chemickými.



Snižování spotřeby vody a elektřiny

Používání takových pomůcek, které napomáhají nižší spotřebě chemických přípravků, vody a elektrické energie, jako jsou např. mikrovláknové utěrky a mopy, mopovací systémy bez věder založené na používání mikrovláknových mopů a tyčí s integrovanými nádržemi, strojní mopování, aplikace prostřednictvím rozprašovačů).

Strojní technika musí být v bezvadném stavu, v nejúspornější energetické třídě (resp. dle BAT – best available technology), s přiměřeným sacím výkonem a hlučností vzhledem ke způsobu použití.



Preference ekologických úklidových prostředků

Chemické prostředky je nutné používat dle správně zvolených účinných látek a míry znečištění, dále omezit škálu používaných výrobků a zajistit centrální evidenci a skladování. Personál musí mít přesné instrukce, jak čisticí prostředky používat úsporně a efektivně (především správného zacházení a dávkování včetně kontroly skutečné spotřeby).

Kritéria environmentální šetrnosti chemických úklidových prostředků:

- absence či nízká koncentrace látek škodlivých pro zdraví i životní prostředí v rozředěném stavu (dle směrnic pro environmentální značení výrobků),
- koncentrované přípravky určené k ředění včetně tzv. superkoncentrátů ředěných poměrem nejméně 1:100,
- prostředky vyžadující méně vody,
- prostředky umožňující nižší spotřebu energie,
- minimalizace obalů a odpadů (vratné obaly, velká balení, obaly z recyklovaných surovin, případně recyklovatelných materiálů)

Kritéria ekologické šetrnosti splňují výrobky s certifikátem např. EU Ecolabel (Květina), Ekologicky šetrný výrobek (ČR), nebo Severská labuť (Nordic Swan) či Modrý anděl (Blue Angel) nebo jiného nezávislého systému environmentálního značení výrobků. K preferovaným prostředkům se počítá i čistá voda, 8% roztok kyseliny octové (kuchyňský ocet) nebo roztok kyseliny citrónové.



Minimalizace jednorázových pomůcek

Kdykoliv je to technicky možné, jsou používány opakovaně použitelné výrobky (nádoby, sáčky do vysavačů, utěrky atd.). To platí i pro ochranné pomůcky, např. rukavice.



Přesné dávkování čisticích prostředků

Pro úklid je využíváno nejmenší potřebné množství úklidových prostředků. Pro dávkování jsou používány přesné a přiměřené dávkovací pomůcky (dávkovací lahve, dávkovací uzávěry, pumpičky, uzavřené dávkovací systémy). Dávkování odhadem není přípustné.



Nepoužívání zbytečných prostředků

Jde zejména o dezinfekční výrobky na bázi chlornanu sodného, deodoranty na WC apod.



Specifické úklidové prostředky

Zvláštní pomůcky, které mohou sloužit jako prevence úklidu (např. neutralizační kameny a sítko do pisoárů aj.) nesmí obsahovat látky klasifikované jako toxické nebo škodlivé pro vodní organismy (označené H – větami H400; H410; H411; H412; H413).

- **H400** Vysoce toxický pro vodní organismy.
- **H410** Vysoce toxický pro vodní organismy, s dlouhodobými účinky.
- **H411** Toxický pro vodní organismy, s dlouhodobými účinky.
- **H412** Škodlivý pro vodní organismy, s dlouhodobými účinky.
- **H413** Může vyvolat dlouhodobé škodlivé účinky pro vodní organismy.

Preferovány jsou výrobky s ekoznačkou, pokud jsou na trhu dostupné.



Obaly a materiály

Základem je prevence vzniku odpadů. Všechny čisticí i úklidové prostředky musí být nakupovány přednostně ve velkých baleních nebo náhradních baleních, ze kterých budou přelévány do přiměřených nádob pro běžné použití dle zákona 350/2011 Sb. Upřednostňovány jsou vratné (opakovaně plnitelné obaly).

- ➡ Obalové materiály mají být přednostně z recyklovaných (druhotných) surovin.
- ➡ Obaly musí být z recyklovatelných materiálů, přednostně jednodruhových (papír, polyethylen, polypropylen, sklo apod.).
- ➡ Obaly z více typů materiálů musí být snadno oddělitelné pro správné třídění a recyklaci. Obaly a výrobky z PVC nejsou přípustné.



Odpady

Je zajištěno správné nakládání se vzniklými odpady a třídění odpadu v prostorách zadavatele (min. papír, plasty, sklo a biologický odpad dle § 6 zákona č. 541/2020 o odpadech) včetně zajištění správného uložení do kontejnerů na tříděný odpad určených ke svozu. Nakládání s odpady vzniklých při úklidu by mělo být součástí celkové strategie organizace.



Vzdělávání a školení

Úklidový personál musí být řádně proškolen o principech ekologického úklidu, správném dávkování a ochraně zdraví při práci. Personál bude mít neustále k dispozici potřebné ochranné pomůcky. Na vhodných místech jsou umístěny informace ke správnému ředění a nakládání s úklidovými prostředky, třídění odpadů atd.

Vedoucí pracovního úklidového týmu, včetně jeho/jejího zástupce musí prokázat profesní kvalifikaci podle Národní soustavy kvalifikací, a to v příslušné oblasti úklidu – tedy Úklidový pracovník / úklidová pracovníce v oblasti institucí, administrativních a reprezentačních budov, škol, výstavních síní, divadel, kulturních sálů, tělocvičen a jiných sportovních areálů. Jde o profesní kvalifikace administrativních ploch (69-008-E), dále speciální práce (69-011-H), v oblasti potravinářství – v potravinářských provozech (69-009-E), v oblasti zdravotnictví – ve zdravotnických a nemocničních zařízeních (69-010-E). Tyto kvalifikace jsou vyžadovány z důvodu absence prvotního vzdělávání v úklidovém průmyslu a odbornost vedoucích pracovních týmů a jejich zástupců/ zástupkyň má přímý dopad jak na správně prováděné technologické postupy, tak na správné používání a dávkování chemických prostředků, vhodné používání pomůcek a strojů, a v neposlední řadě na organizaci práce a dopady na kontrolní systémy KPI. Vedoucí pracovního týmu zajišťuje pro úklidové pracovníky/pracovnice veškeré návody harmonogramy, postupy, dávkování a zároveň je kontroluje.

Rozhodne-li se zadavatel použít při zadání zakázky Definici ekologického úklidu, je vhodné zkontrolovat, zda uplatnění Definice ekologického úklidu a jejích hlavních znaků odpovídá zadání (zadávací dokumentace) a případně zadání upravit. Z Definice ekologického úklidu totiž nevyplývají povinnosti pouze pro dodavatele, nýbrž též pro zadavatele (např. znak nazvaný „Kategorizace prostor a definice rozsahu a četnosti úklidu“). Některé znaky je třeba do zadávací dokumentace výslovně promítnout, tak aby mohly být realizovány (např. v případě znaku nazvaného „Prevence znečištění“ je na zadavateli, aby specifikoval a vytvořil prostor pro ocenění rohoží, očekával-li od dodavatele, že je poskytne jako součást předmětu plnění; v případě znaku nazvaného „Generální úklid“ je na zadavateli, aby ve specifikaci předmětu plnění požadoval generální úklid a minimálně v případě prvního generálního úklidu vytvořil samostatný prostor pro jeho ocenění; v případě znaku nazvaného „Nepoužívání zbytečných prostředků“ je v některých případech na zadavateli, aby ve specifikaci předmětu plnění takové položky nepožadoval, neboť jsou ze své podstaty neekologické a požaduje-li je i přesto, nevztahoval na ně uplatnění Definice ekologického úklidu).

Zadavatelé mohou při přípravě zadávací dokumentace postupovat i dle dokumentů vypracovaných Evropskou komisí, tzv. [Kritérii EU pro zelené veřejné zakázky týkající se úklidových služeb ve vnitřních prostorách](#). Obsahují možná a vhodná environmentální kritéria pro výběr a zadání veřejné zakázky na konkrétní předmět plnění a jsou v nich uvedeny specifikace a podmínky pro plnění veřejných zakázek, které lze přímo (částečně nebo úplně) vložit do zadávací dokumentace, texty jsou doplněny o návrhy konkrétních textů do smluv, nebo technické specifikace. Kritéria EU pro zelené veřejné zakázky jsou pravidelně [aktualizována](#), aby odrážela nejnovější technologický a tržní vývoj a také vydávána pro nové komodity, proto jejich výčet a rok vydání/aktualizace se mohou v průběhu času měnit.



JAK NA
ENVIRONMENTÁLNĚ
ODPOVĚDNÉ ZADÁVÁNÍ
V ÚKLIDU

Stejně jako v u jiných předmětů plnění i při zadávání úklidových služeb je vhodné využití předběžných tržních konzultací, které zadavateli pomohou zmapovat trh a adekvátně nastavit zadávací podmínky.

Efektivním způsobem, jak zvýšit pravděpodobnost nákupu ekologického úklidu, se jeví využití kvalifikačních kritérií, kdy v rámci technické kvalifikace může zadavatel požadovat, aby účastník zadávacího řízení prokázal svou schopnost službu úklidu poskytovat ekologicky. To je možné prokázat systémem environmentálního řízení (jako je EMAS nebo ISO 14001). V praxi je spíše využitelný požadavek na splnění normy ISO 14001, když systémem environmentálního řízení a auditu EU EMAS dodavatelé v této oblasti zatím nedisponují. K tématu viz veřejná zakázka na úklidové služby Ministerstva životního prostředí uvedená v kapitole 8.

Konkrétní environmentální aspekty úklidu v zadávacím řízení lze zohlednit formou kombinace podmínky účasti, zejména zvláštní podmínky plnění a smluvní podmínky v zadávací dokumentaci ve smyslu § 37 odst. 1 písm. c), d) ZZVZ.

V některých případech je vhodnější aspekty ekologického úklidu zahrnout mezi kritéria kvality a zvýhodnit je v hodnocení, tedy míru naplnění ponechat na rozmyslu a možnostech dodavatele a toto následně hodnotit.

Vhodná může být též kombinace uvedených možností, například nastavení některých minimálních požadavků (např. vyloučení určitých toxických látek, podíl recyklátu v papíru apod.), které musí povinně splnit všichni účastníci zadávacího řízení a těch, které povinné nejsou, avšak přinášejí účastníkům bonifikaci v hodnocení.

Zadavatel může ve smyslu § 39 odst. 5 ZZVZ posuzovat splnění podmínek účasti nebo hodnocení kritérií na základě údajů, dokladů, vzorků nebo modelů poskytnutých účastníkem zadávacího řízení. Zadavatel může ověřovat jejich věrohodnost a může si je i opatřovat sám. Vzorky může zadavatel podrobovat zkouškám a může pak vycházet z výsledků těchto zkoušek.

V zadávací dokumentaci je také možné požadovat předložení určitého osvědčení/štítku ve smyslu § 94 ZZVZ. Takovými štítky mohou být například ekoznačky, pokud splňují požadavky tohoto ustanovení. Blíže k ustanovení § 94 ZZVZ viz dokument „Komentovaný § 94 ZZVZ týkající se štítků“ uvedený v kapitole 9 včetně odkazu na celý dokument. Požadavek, aby čisticí prostředky použité při úklidu a další materiál spadající do relevantních produktových kategorií byly certifikovány ekoznačkou lze jednoduše využít, a proto se ekoznačkám v následující kapitole věnujeme podrobněji.



4.

EKOZNAČKY
PŘI ÚKLIDU A JEJICH
PRAKTICKÉ VYUŽITÍ

Ekoznačení je označování výrobků a služeb, které jsou v průběhu celého životního cyklu prokazatelně šetrnější nejen k životnímu prostředí, ale i ke zdraví spotřebitele. Jejich kvalita přitom musí zůstat na velmi vysoké úrovni, užité vlastnosti jsou testovány akreditovanými laboratořemi. Certifikované výrobky nebo služby lze poznat podle jednoduchého a snadno zapamatovatelného „symbolu“, tzv. ekoznačky. Ty spadají pod tzv. typ I ekoznačení a v rámci úklidu, respektive ve vztahu k používaným čisticím prostředkům a spotřebnímu materiálu (papírové utěrky, toaletní papír apod.) používaným při úklidu, je lze dobře využít.

V České republice přiděluje ekoznačku službám a produktům Česká informační agentura životního prostředí (CENIA), která certifikuje českou [národní](#) ekoznačkou Ekologicky šetrný výrobek/Ekologicky šetrná služba.

Národní program označování ekologicky šetrných výrobků a služeb se řídí ustanoveními technické normy ČSN ISO 14024 Environmentální značky a prohlášení – Environmentální značení typu I. Ekoznačky EŠV a EŠS jsou proto uznávaným dokladem o kvalitách výrobků a služeb i v zahraničí, ačkoli se vztahují jen na produkty nabízené na trhu České republiky.



V České republice roli zprostředkovatele pro udělení [evropské](#) Ekoznačky EU zastává Česká informační agentura životního prostředí (CENIA). Evropská Ekoznačka EU pro zboží a služby musí splňovat přísné environmentální normy po celou dobu životního cyklu, je nezávislá a vždy ověřovaná třetí stranou.



Nejznámější a na trhu nejpoužívanější je evropská ekoznačka (EU Ecolabel). Certifikace touto ekoznačkou přispívá k plnění environmentálních výzev Zelené dohody pro Evropu jako je dosažení klimatické neutrality do roku 2050, přechod na oběhové hospodářství a dosažení cíle nulového znečištění. V roce 2022 nese ekoznačku EU celkem 89 357 produktů.

„Cílem ekoznačky EU by mělo být nahrazení nebezpečných látek bezpečnějšími látkami, je-li to z technického hlediska možné.“ odst. 7 Nařízení č. 66/2010

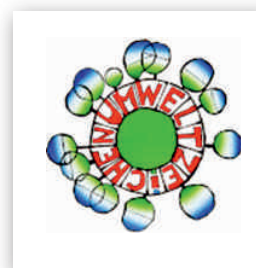
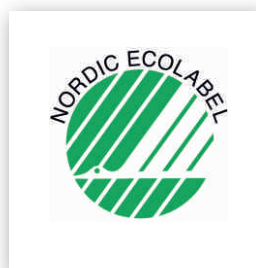
Kritéria ekoznačky EU stanoví environmentální požadavky, které musí produkt splňovat, aby mohl být opatřen ekoznačkou EU čl. 6/odst. 2 Nařízení č. 66/2010



Kritéria ekoznačky EU se určují na vědeckém základě a s ohledem na celý životní cyklus produktů. čl. 6/odst. 3 Nařízení č. 66/2010

Ověření certifikace produktů ekoznačkou, lze ověřit dle licenčního čísla produktu [v seznámech na stránkách CENIA](#) nebo v evropském katalogu [ECAT](#) (v angličtině). Nedílnou součástí ekoznačky je totiž rámeček s číslem licence v požadovaném tvaru.

Na českém trhu se můžeme setkat též s výrobky označenými i jinými národními ekoznačkami např. německou [Modrý anděl](#), nebo skandinávskou ekoznačkou [Nordic Swan](#), nebo slovenským [Environmentálně vhodným produktem](#) nebo rakouskou ekoznačkou [UMWELTZWICHEN](#). V České republice lze s těmito ekoznačkami pořídit úklidové i prací prostředky, toaletní papír, papírové ubrousky či prostředky do myček, či jiné produkty.



Na webu [sovz.cz](#) jsou k dispozici příklady dobré [praxe](#) ve kterých lze nalézt inspiraci, jak konkrétně zahrnout požadavek na ekoznačku do zadávací dokumentace. V souvislosti s požadavkem na ekoznačku lze konkrétně zmínit zakázku malého rozsahu (totožné lze však použít i v zakázkách podlimitních či nadlimitních) zadávanou zadavatelem MPSV (blíže k zakázce viz kapitola 8 příklad MPSV Ústí nad Labem) na zajištění ekologického úklidu, kde byla v souvislosti s ekoznačkou použita následující formulace:

„Zadavatel (v souladu s definicí ekologického úklidu) výslovně požaduje a v rámci součinnosti před uzavřením smlouvy s vybraným dodavatelem (viz bod .. ZD) bude ověřovat připravenost dodavatele dodávat/používat produkty s Ekoznačkou EU (EU květina), příp. jinou ekoznačkou dle pravidel níže, a to minimálně u následujících produktů/kategorií:

- Prostředky pro ruční mytí nádobí*
- Čistící prostředky na pevné povrchy*
- Dodávka toaletního papíru*

Dodavatel uvede u těchto produktů v rámci součinnosti před uzavřením smlouvy v příloze č. .. Smlouvy konkrétní štítek/ekoznačku, kterým předmětný požadavek zadavatele prokazuje a současně uvede/doloží další popis/fotografii/certifikát/technický list/jiný dokument, ze kterého je možné ověřit, že nabízenému produktu je udělen odpovídající štítek/ekoznačka.

K ekoznačení a alternativám výše definované Ekoznačky EU:

Program ekoznačení Evropské unie se řídí pravidly nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 66/2010, které vstoupilo v platnost 30. 1. 2010. Toto nařízení vychází ze zásad mezinárodní normy ISO 14024. Začátkem září 2013 vstoupila v platnost změna přílohy III tohoto nařízení. 1 Za vyhovující jsou považovány výrobky označené logem Ekoznačky EU (EU květina). Logo má podobu stylizované květiny se symbolem € uprostřed a nápisem EU Ecolabel. Nedílnou součástí značky je rámeček s číslem licence v požadovaném tvaru.“



ECO

5.

NÁKUP ENVIRONMENTÁLNĚ
ŠETRNÝCH VÝROBKŮ
Z HYGIENICKÉHO
(HEDVÁBNÉHO, TISSUE) PAPÍRU

Součástí dodávek úklidových služeb bývá i dodávka hygienického papíru. Níže uvedené postupy lze uplatnit jak při nákupu papíru zadavatelem, tak jako součást požadavků pro dodávky ze strany úklidové firmy.

Pro tento typ výrobků existuje certifikace v produktové kategorii Grafický a "tissue" papír a to jako Ekoznačka EU i Ekologicky šetrný výrobek (v roce 2022 nemá certifikát EŠV žádný výrobek, nabídka s ekoznačkou EU je poměrně široká). V nabídce jsou rovněž výrobky s ekvivalentními ekoznačkami (viz příslušná kapitola níže). Požadavky těchto certifikací lze použít jako vodítko pro stanovení kritérií pro nakupované produkty, pokud zadavatel nepožaduje samotnou ekoznačku jako štítek ve smyslu § 94 ZZVZ.

V této produktové kategorii je velký potenciál pro bezproblémové uplatnění recyklované suroviny, protože zde jsou logicky nízké požadavky na trvanlivost papíru (z principu jde o jednorázové výrobky, v případě toaletního papíru je velmi žádoucí, aby se snadno rozvlákl ve vodě a nedocházelo k ucpání odpadů). Proto zde lze považovat použití prakticky jakékoliv primární suroviny za plýtvání a její znehodnocení. Dřevo (a papír jako výrobek z něj) lze považovat za obnovitelný zdroj, nicméně přesto je nutné s ním nakládat maximálně hospodárně a upřednostnit druhotnou (recyklovanou) surovinu, kdykoliv je to možné a v maximální míře.

Zároveň doporučujeme vyhnout se zbytečným úpravám papíru – bělení, potiskům nebo dokonce parfémování. Vzhledem k účelu použití jde o zcela zbytečné úpravy, které zvyšují environmentální i finanční náklady na výrobu.

Komplexní hodnocení šetrnosti k životnímu prostředí

Ekoznačka EU a další ekvivalentní ekoznačky garantují šetrnou výrobu papíru v mnoha aspektech (udržitelná produkce dřeva, použití recyklované suroviny, minimalizace použitých chemických látek, minimalizace emisí do vzduchu a vody atd.). V oblasti suroviny vyžadují min 70 % recyklované suroviny nebo suroviny prokazatelně pocházející z udržitelně obhospodařovaných lesů (podíl recyklované suroviny tak ale může být v certifikovaných výrobcích i nulový).

Je možné požadovat určitý minimální podíl recyklované suroviny (např. 50 %) a splnění dalších technických požadavků, jak jsou definovány v technické směrnici pro udělení ekoznačky. Výhodným postupem může být bonifikace za podíl recyklované suroviny na celkovém výrobku (buď od 0 % nebo se stanovením minimální nepodkročitelné hranice, kdy je bonifikován podíl recyklátu nad stanoveným minimem).

Dodavatelé musí podíl recyklované suroviny ve výrobku doložit způsobem obdobným jaký je využíváný pro udělení ekoznačky EU: Výroba certifikovaná v systému CoC (Chain of Custody), auditované výpočty a dokumentace použité suroviny dle vzoru používaného pro udělení ekoznačky EU (list Fibre Account Example, dostupný zde: https://environment.ec.europa.eu/publications/tissue-paper_en)

Doporučujeme do specifikace zahrnout požadavek na nebělený papír (lze kontrolovat vizuálně). Bělení papíru postupy bez použití chlóru jsou přímo obsaženy v požadavcích ekoznaček.

Požadavek na minimální podíl recyklované suroviny a nebělený papír

Pokud zadavatel nezvolí nákup hygienického papíru s ekoznačkou, může být minimální požadavkem použití recyklované suroviny a požadavek na nebělení chlórem. Zde je možné požadovat buď přímo 100% recyklovaný papír nebo stanovit minimální požadovaný podíl recyklátu a vyšší podíl bonifikovat v rámci VZ.

Dodavatelé musí podíl recyklované suroviny ve výrobku doložit způsobem obdobným jaký je využíváný pro udělení ekoznačky EU: Výroba certifikovaná v systému CoC (Chain of Custody), auditované výpočty a dokumentace použité suroviny dle vzoru používaného pro udělení ekoznačky EU (list Fibre Account Example, dostupný zde: https://environment.ec.europa.eu/publications/tissue-paper_en)

V každém případě by zde měl být požadavek na nebělený papír (lze kontrolovat vizuálně) nebo alespoň papír nebělený chlórem (dodavatel může doložit držením ekoznačky nebo vhodnou dokumentací).

100%
recyklovaný
nebělený
papír



KONTROLA KVALITY
ÚKLIDOVÝCH SLUŽEB

Za účelem nastavení minimálních požadavků dodavatele úklidových služeb byl vytvořen [Technický standard úklidových služeb](#), který požaduje zohlednit sociální i environmentální aspekty s důrazem na kvalitu vykonávaných služeb (KPI). Technický standard je závazným dokumentem pro Ústřední orgány státní správy a jejich podřízené organizace od 2019 v části (4) zpracování harmonogramu prováděných prací a plánu úklidu. Plán úklidu obsahuje zejména výměru podlahových ploch v budovách (v m²) v rozdělení na kategorie prostor, které se budou uklízet, denní doby provádění úklidu a seznam místností s uvedením která kategorie úklidů a čištění se bude provádět.

Co je znamená sledování kvality prostřednictvím KPI (Key Performance Indicators)?

Jedná se o nastavení klíčových ukazatelů výkonnosti (kontrolních systémů kvality), na jejichž základě je plnění prováděno a vyhodnocováno. Takto nastavený kontrolní systém kvality umožňuje (funguje-li správně) rozpoznat místa, kde plnění nefunguje dlouhodoběji, nepostihuje jednorázovou nefunkčnost.

V systému KPI jde kontrola za dodavatelem (manažerem zakázky přiděleným dodavatelem), který kontroluje plnění na pravidelné bázi (např. týdně, denně) a výsledky zaznamenává v checklistu pro kontrolu KPI. Na základě celkového kontrolního skóre KPI je hodnocena kvalita poskytovaných služeb, která je podkladem pro fakturaci, přičemž dosažené skóre KPI může (klesne-li pod stanovenou úroveň) snížit výši částky, kterou je dodavatel oprávněn vyfakturovat. Objednatel/zadavatel kontroluje pouze namátkově, zda úroveň kvality vyhodnocená manažerem zakázky, odpovídá reálné úrovni kvality. Pokud však namátková kontrola objednatele/zadavatele ukáže jiný, než manažerem zakázky zaznamenaný výsledek, může mít takové zjištění nepříznivý vliv na výši fakturace, a to i zpětně za celý kalendářní měsíc. KPI pro úklid mají popisovat stav jaký si zadavatel přeje dlouhodobě v daném prostoru mít.



PODPORA DŮSTOJNÝCH
PRACOVNÍCH PODMÍNEK

Koncept důstojných pracovních podmínek vychází z přesvědčení, že **lidé mají právo na produktivní zaměstnání v podmínkách svobody, slušnosti, bezpečnosti a lidské důstojnosti**, a propojuje čtyři stejně důležité a vzájemně související části: právo na produktivní a svobodně zvolenou práci, základní zásady a práva v práci, zaměstnání zajišťující důstojný příjem, sociální ochrana a sociální dialog. V kontextu sociálně odpovědného veřejného zadávání se nejčastěji podporují zejména: dodržování základních pracovních standardů, důstojná odměna, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, sociální dialog, přístup ke vzdělání, rovnost mužů a žen a zákaz diskriminace, přístup k základní sociální ochraně.

V rámci sociálně odpovědného způsobu zadávání zakázek na úklidové služby je nutno hovořit zejména o způsobu zaměstnávání a pracovních podmínkách úklidových pracovníků, tedy o nastavení požadavků v zadávací dokumentaci takovým způsobem, aby byly podpořeny důstojné pracovní podmínky úklidových pracovníků podílejících se na realizaci úklidových služeb.

V současné době již mnozí zadavatelé na důstojné pracovní podmínky pracovníků úklidových služeb v zadávací dokumentaci pamatují. V praxi se tak děje zejména apelováním na dodržování pracovních právních a s nimi souvisejících předpisů.

Příkladem může být formulace ze zadávací dokumentace k úklidu Univerzity Karlovy (blíže k zakázce viz kapitola 8 příklad Univerzity Karlovy), kde je součástí smlouvy na plnění následující ujednání k zajištění důstojných pracovních podmínek a dále následující čestné prohlášení jako příloha smlouvy:

„Dodavatel je povinen zajistit, že jím poskytované plnění dle této smlouvy, odpovídá všem požadavkům vyplývajícím z platných a účinných právních předpisů či příslušných norem, které se na dané plnění vztahují. Dodavatel se zavazuje, že při plnění předmětu smlouvy bude dbát o dodržování důstojných pracovních podmínek osob, které se na jejím plnění budou podílet, jmenovitě, že bude ve vztahu k zaměstnancům zajištěno důsledné dodržování pracovních právních předpisů, a to zejména, nikoliv však výlučně, předpisů upravujících mzdy zaměstnanců (včetně odpovídající odměny za případnou práci přes čas, práci ve svátek atp.), pracovní dobu, dobu odpočinku mezi směny, bezpečnost práce apod. Dodavatel se dále zavazuje zajistit, že každý úklidový pracovník zapojený do plnění dle této smlouvy bude dostávat hrubou mzdu alespoň ve výši uvedené dodavatelem pro účely hodnocení nabídek, tj. hrubou hodinovou mzdu min. ve výši [DOPLNÍ ÚČASTNÍK], - Kč bez dalších plnění, osobních ohodnocení, odměn za práci v sobotu, neděli nebo ve státní svátek, odměn za práci ve zhoršených pracovních podmínkách, ročních bonusů a dalších příplatků. Dodavatel se zavazuje v souvislosti s touto povinností za účelem kontroly na výzvu objednatele umožnit kontrolu v souladu s čl. IX. odst. 7 této smlouvy. Totožné musí být zajištěno ze strany příp. poddodavatelů.

Neposkytne-li dodavatel či jeho poddodavatel součinnost nezbytnou k provedení kontroly dle čl. IX. odst. 7 této smlouvy, obrátí se objednatel na příslušný orgán dohledu (tj. Státní úřad inspekce práce) s žádostí, aby jakožto orgán k tomu oprávněný zákonem takovou kontrolu provedl.“

„ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ DŮSTOJNÝCH PRACOVNÍCH PODMÍNEK

Obchodní firma/název:
IČO:

Sídlo společnosti:
DIČ:

Ke Smlouvě o provádění pravidelného úklidu ze dne
Č.j. objednatele:

1.

Čestně prohlašuji, že v době od uzavření smlouvy či poslední výzvy k předložení čestného prohlášení se na plnění ze smlouvy identifikované shora podílely ze strany dodavatele tyto osoby:

1. jméno, příjmení
2. jméno, příjmení
3. (doplní se dle počtu pracovníků)

2.

Dále čestně prohlašuji, že: - všechny shora uvedené osoby jsou vedeny v příslušných registrech, zejména živnostenském rejstříku, registru pojištěnců ČSSZ a mají příslušná povolení k pobytu v ČR a k výkonu pracovní činnosti. - všechny shora uvedené osoby byly proškoleny z problematiky BOZP a jsou vybaveny osobními ochrannými pracovními prostředky dle účinné legislativy.“

V předmětné veřejné zakázce byla mimo jiné hodnocena mzda úklidového pracovníka, což je také podporou důstojných pracovních podmínek. Hodnotícímu kritériu „mzda úklidového pracovníka“ je věnována hlubší pozornost níže v odstavci „Soutěž se zapojením necenových hodnotících kritérií“.

Pro formulaci podporující důstojné pracovní podmínky v zadávacím řízení prostřednictvím apelování na dodržování pracovně právních předpisů dále též viz [Standard úklidových služeb](#). Standard je závazným dokumentem pro Ústřední orgány státní správy a jejich podřízené organizace a byl vytvořen za účelem nastavení minimálních požadavků na externí dodavatele úklidových služeb.

Potřeba zadavatelů apelovat na dodržování právních předpisů ze strany dodavatelů/účastníků vznikla zřejmě právě proto, že se nejedná o samozřejmost. Zadavatel na jednu stranu není tím subjektem, který má vykonávat dohled a kontrolu nad dodržováním pracovně právních předpisů ze strany dodavatelů/zaměstnavatelů. Na stranu druhou je povinen zohledňovat sociální aspekty dle § 6 odst. 4 ZZVZ a další neopomenutelnou povinností zadavatele je například posoudit, zda nabízená cena není mimořádně nízkou ve smyslu § 113 ZZVZ a v rámci této povinnosti je též povinen vyloučit takového vybraného dodavatele, z jehož nabídky je zřejmé, že nebudou zajištěny povinnosti vyplývající z pracovněprávních předpisů vztahující se na zaměstnance, kteří se budou podílet na plnění veřejné zakázky.

Posouzení MNNC a důstojné pracovní podmínky:

Je-li zadavatel povinen posoudit mimořádně nízkou nabídkovou cenu (dále též jen „MNNC“) ve smyslu výše zmíněném, je jisté i oprávněn požadovat od dodavatelů informace nezbytné k jejímu posouzení. V této souvislosti nelze než doporučit, aby zadavatelé v nabídkách vyžadovali informace o předpokládaném a v nabídkové ceně kalkulovaném týmu. Ve fázi nabídky by se v žádném případě nemělo jednat o identifikaci všech konkrétních osob, které se budou podílet na plnění. Zadavateli pro účely posouzení mimořádně nízké nabídkové ceny postačují následující informace bez vazby na konkrétní jména osob: informace o předpokládaném počtu osob v týmu, informace o předpokládaném měsíčním objemu hodin jednotlivých osob v týmu u zadavatele, informace o typu pracovněprávního vztahu (pracovní poměr/dohoda o provedení práce/ dohoda o pracovní činnosti), informace, zda se jedná o osobu se zdravotním postižením (dále též jen „OZP“) a pokud ano, s jakým příspěvkem je kalkulováno (dále též jen „představení kalkulovaného týmu úklidových pracovníků“). Dokument, který bude zadavatel požadovat od dodavatelů vyplnit a předložit do nabídky, může vypadat například následovně:

Pořadové číslo člena týmu	Jméno a příjmení ^{I.}	Identifikace zaměstnavatele osoby uvedené ve sloupci vedle vlevo ^{II.}	Předpokládaný druh pracovněprávního vztahu ^{III.}	Předpokládaný časový fond u zadavatele ve vztahu k úklidovým službám ^{IV.}	OZP (ANO/NE) a pokud ano – uvedení výše předpokládaného kalkulovaného příspěvku ^{V.}
1.	NEVYPLŇOVAT DO NABÍDKY	NEVYPLŇOVAT DO NABÍDKY			
2.					
3.					

^l Jméno a příjmení konkrétních osob, které mohou být přítomny na objektu/objektech zadavatele za účelem poskytování úklidových služeb dle smlouvy na plnění. Tento údaj není vyplňován do nabídky. Jména a příjmení konkrétních osob budou poprvé uvedena vybraným dodavatelem po uzavření smlouvy v souladu s pravidly dle odst. ... smlouvy.

^{ll} Identifikace zaměstnavatele (příp. zaměstnavatelů, je-li osoba v souvislosti s plněním smlouvy v totožném období zaměstnána u více zaměstnavatelů) pracovníka úklidových služeb. Tento údaj není vyplňován do nabídky. Zaměstnavatelé jednotlivých pracovníků úklidových služeb budou poprvé identifikováni vybraným dodavatelem po uzavření smlouvy v souladu s pravidly dle odst. ... smlouvy.

^{lll} Pracovní poměr, dohoda o pracovní činnosti, dohoda o provedení práce ve smyslu zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

^{lv} Předpokládaný průměrný měsíční počet hodin odpracovaný na objektu/objektech zadavatele ve vztahu k úklidovým službám a každé jednotlivé osobě.

^v Zda je předpokládáno využití osoby se zdravotním postižením ve smyslu zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti a pokud ano, uvedení výše předpokládaného příspěvku, s nímž účastník kalkuloval v rámci výpočtu nabídkové ceny, ve vztahu ke každé takové osobě.

Zapojování osob se zdravotním postižením do realizace úklidových služeb je samozřejmě vítáno, nicméně je nezbytné, aby se jednalo o vhodné zapojení, tj. na vhodnou pozici, s potřebnou asistencí a s očekáváním realistického výkonu. Je tudíž na místě též úvaha, zda ve vztahu k OZP krom zmíněných informací není vhodné žádat též informaci o stupni invalidity ve smyslu § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, popis práce, který bude osoba vykonávat, popis asistence, kterou bude během výkonu práce dostávat a uvedení měsíčního časového fondu, který je na výkon popsané činnosti předpokládán. Je-li ve zdůvodnění mimořádně nízké nabídkové ceny dodavatelem tvrzeno zapojení osob se zdravotním postižením (resp. je-li náklady nutně vznikající pro zajištění plnění možné pokrýt pouze s jejich zapojením/pouze s použitím příspěvků na takto zapojené OZP), je na místě, aby zadavatel trval na kontinuitě tvrzení dodavatele, a tedy vyžadoval skutečné zapojení OZP do realizace plnění (příp. jiném akceptovatelném řešení umožňující pokrýt nabídkovou cenou nutně vznikající náklady) pod sankcí ukončení smlouvy. Na případné ukončení smlouvy, ať už z tohoto důvodu nebo jiného důvodu, je pak vhodné již při přípravě zadávací dokumentace pamatovat a vyhradit si možnost změny dodavatele v souladu s § 100 odst. 2 ZZVZ, která zadavateli umožní uzavřít smlouvu s dodavatelem, který se umístil další v pořadí, aniž by bylo nutné opakovat celé zadávací řízení.

V době vydání publikace nelze ukázat konkrétní realizovanou zakázku na úklidové služby, kde by byly výše popsané požadavky zadavatele uplatněny. Požadavek na představení kalkulovaného týmu pracovníků ve smyslu popsaném výše včetně apelování zadavatele na reálné zapojení tvrzeného (ve zdůvodnění mimořádně nízké nabídkové ceny) počtu osob se zdravotním postižením byl uplatněn v praxi v zakázce MPSV na ostrahu (blíže k zakázce viz příklad MPSV ostraha). V předmětné zakázce bylo popsané řešení účinně použito, tzn. při posuzo-

vání mimořádně nízké nabídkové ceny přineslo potřebné informace, na jejichž základě měl zadavatel možnost rozhodnout, zda cena je či není mimořádně nízká a při jednání s vybraným dodavatelem před uzavřením smlouvy umožnilo zadavateli trvat na tvrzeném nerealistickém počtu OZP, což přimělo původně vybraného dodavatele k odstoupení ze zadávacího řízení.

Pozn.: V předmětné zakázce bylo použito i dalších navazujících řešení jako je limitace maximálního počtu osob v týmu ze strany zadavatele a omezení možnosti fluktuace osob v týmu ze strany zadavatele. U těchto nástrojů není zcela jednoznačné, zda je vhodné je tímto způsobem využít též v zakázkách na úklidové služby, neboť organizace práce je v případě úklidových služeb odlišná (například i osoby zaměstnané na „plný“ pracovní poměr budou často na objektu zadavatele přítomny pouze např. 4 hodiny denně) a pro zadavatele tak může být obtížné zvolit optimální hranici pro maximálně možný počet osob v týmu a jejich fluktuaci.

Problematika nadužívání dohod mimo pracovní poměr

Úklidové služby jsou kategorií služeb, kde se zaměstnanci bývá uzavírán pracovní právní vztah, který nepřiléhá na zamýšlený způsob a rozsah zaměstnávání pracovníka. Nadužíváním dohod o provedení práce je tedy pro účely tohoto dokumentu míněna situace, kdy je dohoda o provedení práce aplikována pro pracovní právní vztah, na nějž by objektivně vzato přiléhal pracovní poměr, tedy v rozporu s účelem, pro který je v zákoníku práce zakotvena. Dodavatelé si tímto způsobem snižují náklady a zadavateli takové jednání dodavatelů způsobuje potíže v podobě nestabilního týmu úklidových pracovníků či účelově vytvořených poddodavatelských systémů (případně sdružení) spřátelených dodavatelů/zaměstnavatelů, kteří si mezi sebou úklidové pracovníky formálně přesouvají dle potřeby. Nechává-li zadavatel popsanou problematiku ve svých zakázkách neřešenou, může vzniknout otázka, zde takovou nečinností nedochází k tolerování a nepřímé podpoře takového chování dodavatelů, které může být v rozporu s právními předpisy.

Problematika nadužívání dohod o provedení práce taktéž souvisí s posuzováním mimořádně nízké nabídkové ceny, neboť to je ten okamžik, kdy má zadavatel posoudit, zda je nabídka souladná s pracovní právními předpisy a účastníka, který podal nabídku nesouladnou s pracovní právními předpisy vyloučit. To lze samozřejmě pouze za předpokladu, že zadavatel disponuje informacemi svědčícími o tom, že nebudou zajištěny povinnosti vyplývající z pracovní právních předpisů vztahující se na zaměstnance, kteří se budou podílet na plnění veřejné zakázky. Částečné řešení této problematiky může poskytovat nástroj popsany výše – představení kalkulovaného týmu úklidových pracovníků.

Pro jaké případy je v zákoníku práce dohoda o provedení práce zakotvena?

„Pokud má zaměstnanec vykonávat závislou práci v rozsahu odpovídajícím stanovené týdenní pracovní době (v jednosměnném pracovním provozu jde o 40 hodin týdně) nebo se této stanovené týdenní pracovní době rapidně blíží, nemají strany pracovního poměru možnost uvažovat o jiné formě zaměstnání, než je právě pracovní poměr. To, co zaměstnavatelé otevírá možnost využití dohod mimo pracovní poměr, je právě potřeba výkonu práce v omezeném časovém rozsahu.“

(zdroj viz link: [Dohody mimo pracovní poměr jako forma flexibilního výkonu práce \(ak-vych.cz\)](https://www.ak-vych.cz/dohody-mimo-pracovni-pomer-jako-forma-flexibilniho-vykonu-prace))

Pro úklidového pracovníka pracujícího po celý rok na totožné pracovní pozici (často i na totožné adrese) s průměrným objemem hodin 160 měsíčně nebo menším, avšak blížícím se tomuto objemu, zřejmě zákonodárce zamýšlel pracovní poměr, nikoli dohodu o provedení práce.

Zadavatel se zájmem o podporu důstojných pracovních podmínek by neměl zůstat vůči těmto postupům lhostejný. Možnosti zadavatele řešit situaci s nadužíváním dohod mimo pracovní poměr jsou omezené, nicméně minimálně pro rozkrytí zamýšleného týmu zadavatel nástroje souladné se ZZVZ má.

Jak již bylo uvedeno výše, příležitost řešit problematiku nadužívání dohod o provedení práce má zadavatel například v rámci posuzování mimořádně nízké nabídkové ceny. Zadavatel má možnost si od dodavatelů vyžádat už do nabídky informace o zamýšleném/kalkulovaném týmu, tzn. má možnost zajímat se a zjistit, jakým způsobem hodlá dodavatel (či jeho poddodavatelé, případně účastníci sdružení) zaměstnávat úklidové pracovníky, kteří budou (stane-li se dodavatel vítězným) u zadavatele úklidové služby provádět. Jak může dokument, který bude zadavatel požadovat od dodavatelů vyplnit a předložit do nabídky vypadat je naznačeno výše. Jedná se o informace, bez kterých zadavatel nakonec není schopen kvalifikovaně posoudit, zda nabízená cena je či není mimořádně nízká. Náklady na pracovní síly činí v případě zakázky na úklidové služby téměř 85 % celkového objemu nákladů, což naznačuje, jak velký význam má se touto oblastí zabývat.

Soutěž se zapojením necenových hodnotících kritérií

Zpravidla bude platit, že je-li hodnotícím kritériem v zakázce na úklidové služby pouze cena, umístí se na předních pozicích dle zvoleného způsobu hodnocení takoví dodavatelé, kteří ve svých nabídkách předpokládají nadužívání dohod o provedení práce, případně nevhodné či fiktivní zapojování osob se zdravotním postižením, či kombinaci obojího. Nevypovídá-li se zadavatel s touto problematikou v rámci institutu mimořádně nízké

nabídkové ceny nebo v rámci nezpůsobilosti dodavatele dle § 48 odst. 5 písm. a) ZZVZ, případně skrze výhradu dle § 100 odst. 2 ZZVZ, jde-li o nepravdivé tvrzení o zapojení OZP v rámci zdůvodňování MNNC, které se prokáže až během plnění smlouvy, pak bude s velkou pravděpodobností přijímat plnění poskytované zaměstnanci, u nichž nejsou zajištěny povinnosti vyplývající z pracovněprávních předpisů či plnění poskytované na základě smlouvy, která neměla být uzavřena a zadavatel má možnost od ní v souladu s § 223 odst. 2 písm. a), b) ZZVZ odstoupit (případ fiktivního zapojování OZP při zdůvodňování MNNC).

Naopak, zmírní-li zadavatel tlak na cenu tím, že použije i jiná hodnotící kritéria nežli pouze nabídkovou cenu, je pravděpodobné, že zmírní též motivaci dodavatelů snižovat náklady skrze nevhodně zvolený typ pracovněprávního vztahu (aplikování dohody o provedení práce tam, kde přiléhá pracovní poměr) a mzdy úklidových pracovníků, nebo skrze započítávání příspěvků na OZP.

Jako konkrétní hodnotící kritérium lze v souvislosti se sociálně odpovědným způsobem zadávání úklidových služeb nabídnout hodnotící kritérium „**mzda úklidového pracovníka**“ použité například v zakázce Univerzity Karlovy (blíže k zakázce viz kapitola 8 příklad Univerzity Karlovy), MPSV Ústí nad Labem (blíže k zakázce viz kapitola 8 příklad MPSV Ústí nad Labem) a dalších. Jedná se o hodnotící kritérium relativně často používané, nicméně bude-li stát vedle nabídkové ceny jako jediné, potíží se zmíněnými praktikami pravděpodobně neodstraní. Naopak je může posilovat. Působí-li totiž společně pouze tato dvě hodnotící kritéria, jsou dodavatelé motivováni na jedné straně k nabízení co nejvyšších mezd a na druhé straně k nabízení co nejnižších nabídkových cen, přičemž nabídková cena bude mít stále velkou váhu. Dodavatelé tak budou mít opět tendenci šetřit skrze způsob zaměstnávání (a tedy maximalizovat uplatňování dohod o provedení práce) a nevhodné či fiktivní zapojování OZP.

Jako další hodnotící kritérium související s podporou důstojných pracovních podmínek úklidových pracovníků lze nabídnout **hodnocení poměru hodin, které bude odpracováno úklidovými pracovníky na pracovní poměr versus na dohodu mimo pracovní poměr**. Účelem tohoto hodnotícího kritéria je stabilizovat tým úklidových pracovníků a podpořit jejich důstojné pracovní podmínky. Dohoda o provedení práce je pro pracovníky působící v oblasti úklidových služeb lákavá pro své krátkodobé finanční výhody, nicméně zaměstnávání na pracovní poměr je z dlouhodobého hlediska pro zaměstnance mnohdy jistě výhodnější/důstojnější (například vznik/absence nároku na dovolenou, příplatky za práci, problematika účasti/neúčasti na nemocenském a důchodovém pojištění a z toho plynoucích jistot v podobě zajištění v důchodovém věku, při nemoci, atd.).

Inspirací, jak prakticky uchopit předmětné hodnotící kritérium, může být zakázka zadavatel VUT (blíže k zakázce viz kapitola 8 příklad VUT), ač se jedná o zakázku na zajištění ostrahy. Hodnotící kritérium se jeví být velmi vhodným, neboť si dodavatelé poměr hodin odpracovaný osobami na dohody mimo pracovní poměr a pracovní poměr nastavují sami, tudíž zadavatelé nezasahují dodatelům do jejich soukromoprávní sféry a za jimi zvolené řešení jsou pouze více či méně bonifikováni. Při aplikaci takového hodnotícího kritéria je však nutné důkladně promyslet způsob kontroly hodnot garantovaných v hodnocení a systém postihů při nedodržení hodnot garantovaných v hodnocení.

Jako další hodnotící kritérium, cílicí na vyřešení totožných potíží, lze zmínit **hodnotící kritérium zaměřené na fluktuaci zaměstnanců dodavatele/poddodavatele/účastníků sdružení před zahájením zadávacího řízení**. Takové hodnotící kritérium použil ve své zakázce zadavatel Česká televize (blíže k zakázce viz kapitola 8 příklad České televize), opět však v zakázce na zajištění ostrahy, nikoli úklidových služeb. Tímto hodnotícím kritériem je hodnocena fluktuace zaměstnanců směrem do minulosti, tudíž musí být zadavatel připraven obhájit, že stav fluktuace u zaměstnavatele v minulosti má vliv na kvalitu (z hlediska sociálních aspektů na úroveň pracovních podmínek) plnění, které bude přijímat v budoucnosti (na pracovní podmínky úklidových pracovníků, kteří budou zapojeni do poptávaného plnění).

Dalším hodnotícím kritériem, ač primárně nesouvisejícím se sociálně odpovědným způsobem zadávání, je **hodnocení předchozích zkušeností objednatelů s** některými, dodavatelem v nabídce dokladovanými, **členy týmu** (např. manažer týmu a 2 úklidoví pracovníci denní služby). Takové hodnotící kritérium použil zadavatel Univerzita Karlova (blíže k zakázce viz kapitola 8 příklad Univerzity Karlovy). V souvislosti s touto zakázkou je důležité upozornit také na celkové sestavení hodnotících kritérií a rozložení vah, které, soudě dle podaných nabídek a praktických zkušeností zadavatele, již má potenciál způsobit absenci nabídek s mimořádně nízkými nabídkovými cenami. Zadavatel v zadávací dokumentaci uvedl cenovou hranici, od které se bude jednat o cenu mimořádně nízkou a způsob stanovení nabídkové ceny bude nutno zdůvodnit. Nabídky obsahující nabídkovou cenu pod touto hranicí nebyly podány, tudíž na zdůvodňování mimořádně nízkých nabídkových cen vůbec nedošlo.

Pro zadavatele pracující s KPI pak může být inspirací hodnotící kritérium použité na Úřadu vlády (blíže viz kapitola 8 příklad Úřadu vlády), kde bylo **hodnoceno, zda** účastníkem dokladovaný **manažer zakázky má zkušenost** na pozici manažera zakázky (jakožto osoby odpovědné za řízení plnění zakázky) **s plněním zakázky na úklidové služby dle systému KPI**.



PŘÍKLADY
DOBRÉ PRAXE



ČESKÁ
REPUBLIKA
– MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ
(v předchozím textu či níže
též jen „MPSV“)



Název zakázky:

Zajištění ekologického úklidu v objektech MPSV – Na Poříčním právu 1, Podskalská 19 a Karlovo náměstí 1

MPSV poprvé požadovalo uplatnění definice ekologického úklidu a ekologických postupů při všech úklidových pracích i používání čisticích prostředků s nižším dopadem na životní prostředí v roce 2014. Nicméně ne všechny čisticí prostředky byly v tom čase k dostání s ekoznačkou a ne pro všechny prostory bylo vhodné je použít (dosáhnout žádanou úroveň úklidu s ekologickými prostředky). I to byl jeden z důvodů proč MPSV v roce 2018 svůj přístup pozměnilo. Nadále požadovalo dodržení postupů ve smyslu hlavních znaků definice ekologického úklidu. Požadavek na produkty s ekoznačkou byl však vztažen pouze na některé kategorie (tvrdé povrchy) a ve vztahu k těmto kategoriím bylo požadováno předložení seznamu konkrétních čisticích prostředků pro konkrétní povrchy, které měly splňovat kritéria pro obdržení Ekoznačky EU pro danou produktovou skupinu.

Případovou studii naleznete [zde](#).



Název zakázky:

Zajištění správy a úklidu nemovitosti MPSV Bělehradská 15, Ústí nad Labem II. (v předchozím textu též jen „MPSV Ústí nad Labem“)

V zakázce bylo stanoveno, u kterých kategorií produktů je nutné používat či dodávat produkty s ekoznačkou a před uzavřením smlouvy s vybraným dodavatelem bylo zadavatelem ověřováno, zda je dodavatel připraven produkty s ekoznačkou dodávat či používat. Zadavatel před podpisem smlouvy konkrétně ověřoval připravenost dodavatele používat produkty s ekoznačkou [EU Ecolabel pro prostředky na ruční](#)

[mytí nádobí, čisticí prostředky na pevné povrchy](#) a pro [dodávku toaletního papíru](#). V zakázce byl uplatněn též požadavek na realizaci předmětu plnění v souladu s Definicí ekologického úklidu. Předmětem hodnocení byla vedle nabídkové ceny výše mzdy úklidového pracovníka.

Případovou studii naleznete [zde](#).



Název zakázky:



KRAJSKÝ ÚŘAD
JIHOMORAVSKÉHO KRAJE
(v předchozím textu
či níže též jen
„Jihomoravský kraj“)

jihomoravský kraj

Zajištění úklidových služeb

Jihomoravský kraj vyhlásil zakázku na konci roku 2021. Před vyhlášením této veřejné zakázky se rozhodl realizovat předběžné tržní konzultace (PTK), které mu přinesly řadu zjištění a podnětů pro následné vyhlášení veřejné zakázky na zajištění úklidových služeb. Doporučeními z PTK bylo využití strojního vybavení, používání koncentrovaných úklidových prostředků nebo zavedení hodnocení kvality dle výkonových indikátorů (KPI) a/nebo předložení odborné kvalifikace vedoucího zakázky. Některé doporučení zadavatel promítl i do zadávacích podmínek veřejné zakázky (např. požadavky na používání koncentrátů a způsob jejich ředění, požadavky na strojní vybavení včetně stanovení výkonových parametrů, posuzování kvality plnění dle KPI). Zadavatel neopomenul poptávat ani službu generálního úklidu, který má význam též z hlediska ekologie, neboť během něj dochází k hloubkovému čištění a závěrečnému ošetření ploch (voskování, uzavření pórů), což vede k možnosti snížit množství potřebných chemických čisticích prostředků při běžném denním a pravidelném úklidu. Zadavatel použil pouze cenové hodnotící kritérium, nicméně z komplexního způsobu zadání je zřejmé, že cílem bylo získat kvalitní úklidové služby se zajištěním důstojných pracovních podmínek úklidového personálu a ekologického způsobu úklidu. Kromě již výše zmíněných požadavků lze uvést např. stanovení hranice, od které bude nabídková cena považována za mimořádně nízkou, požadavek na rozklíčování nabídkové ceny na platy zaměstnanců,

režijní náklady (náklady na vedoucího zakázky a chod úklidové společnosti) a náklady na materiál (úklidové prostředky apod.), možnost změnit cenu sjednanou ve smlouvě v důsledku změny minimální mzdy či změny inflace.

Případovou studii naleznete [zde](#).



Název zakázky:

RUK – SBZ – Zajištění úklidových služeb 2021 – 2025

Univerzita Karlova je dlouhodobým a aktivním členem [Platformy OVZ](#) a naplňuje odpovědné zadávání veřejných zakázek v souladu s přijatou Strategií odpovědného zadávání a interními předpisy. Pro období 2021 až 2025 zajišťoval zadavatel úklidové služby pro své objekty. Zadavatel v rámci plnění této veřejné zakázky od dodavatele vyžadoval, aby při plnění veřejné zakázky zajistil legální zaměstnávání, důstojné pracovní podmínky a odpovídající úroveň bezpečnosti práce pro všechny osoby, které se na plnění veřejné zakázky budou podílet. Dodavatel byl také povinen při plnění předmětu veřejné zakázky postupovat v souladu s „Definicí ekologického úklidu“ vypracovanou Českou asociací úklidu a čištění a Sítí ekologických poraden. Zároveň zadavatel požadoval ekologicky šetrné a zdravotně nezávadné postupy, úklidové prostředky a spotřební materiál. V rámci hodnocení pak zadavatel hodnotil krom ceny výši zaručené mzdy úklidových pracovníků, zkušenosti objednatelů s některými členy týmu (dokladovaný manažer zakázky a 2 úklidoví pracovníci) a nabídku vylepšené služby/metody/inovace v ekologickém přístupu. Za pozornost stojí také rozdělení vah mezi jednotlivá hodnotící kritéria a skutečnost, že zadavatel nemusel přistoupit k požadavku na zdůvodňování mimořádně nízké nabídkové ceny, neboť nabídka s takto nízkou cenou nebyla podána.

Případovou studii naleznete [zde](#).





Česká republika
– MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO
PROSTŘEDÍ (v předchozím
textu či níže též jen
„Ministerstvo životního
prostředí“)

Ministerstvo životního prostředí

Název zakázky:

Úklidové služby

V roce 2020 **Ministerstvo životního prostředí** vyhlásilo veřejnou zakázku na úklidové služby zahrnující požadavky na jejich kvalitní a ekologické provedení. Zařazení vybraného dodavatele do systému environmentálního řízení EMAS, a/nebo obdobného systému environmentálního managementu a/nebo certifikace dle normy ČSN EN ISO 14001 byl použit jako komplexní požadavek dle Metodiky pro environmentálně odpovědný přístup při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy. Na českém trhu nicméně prozatím nejsou dodavatelé certifikovaní EMAS, ovšem organizace zajišťující úklidové služby se zavedeným systémem environmentálního řízení na trhu najít lze. Zadávatel nehodnotil pouze nabídkovou cenu (70 %), nýbrž pro účely ekonomické výhodnosti stanovil i jiná kritéria hodnocení a to 15 % zkušenosti se systémem KPI, resp. s ověřením kontrolních systémů kvality a 15 % profesní kvalifikace vedoucího pracovníka.

Případovou studii naleznete [zde](#).



ÚŘAD VLÁDY
ČESKÉ REPUBLIKY
(v předchozím textu
či níže též jen „Úřad vlády“)

Úřad vlády České republiky



Název zakázky:

Zajištění úklidových služeb v objektech Úřadu vlády ČR (2020)

Úřad vlády patří mezi zakládající členy Platformy odpovědného veřejného zadávání, kteří uplatňují ve své zakázkové praxi strategický (odpovědný) přístup k zadávání veřejných zakázek. V polovině roku 2020 Úřad vlády soutěžil dodavatele na zajištění úklidových služeb ve svých objektech. Kromě důrazu na čistě ekonomické parametry byly zohledněny i zájmy zejména v oblasti zaměstnanosti, pracovních práv i ekologicky

šetrnějších řešení. Zadavatel v zakázce pracuje s KPI. Krom nabídkové ceny byly hodnoceny zkušenosti manažera zakázky se zakázkou/ zakázkami, kde úklidové služby byly prováděny a vyhodnocovány dle systému KPI a dále byly hodnoceny vlastnosti a schopnosti manažera zakázky.

Případovou studii naleznete [zde](#).



Název zakázky:

ČESKÁ
REPUBLIKA
– MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ
(v předchozím textu
či níže též jen „MPSV“)



**Poskytování služeb fyzické ostrahy objektů MPSV 2020 – 2024
(v předchozím textu též jen „MPSV ostraha“)**

Zadávací řízení k předmětné zakázce proběhlo v letech 2020/2021. Bylo použito hodnotící kritérium mzda pracovníka. V zadávací dokumentaci byla ošetřena fluktuace bezpečnostních pracovníků a od dodavatelů byl vyžádán podklad pro možnost posouzení MNNC skrze dokument nazvaný „kalkulovaný tým bezpečnostních pracovníků“.

Případovou studii naleznete [zde](#).



Název zakázky:

ČESKÁ
TELEVIZE



Ostraha objektu ČT TS Brno

Zadávací řízení proběhlo v roce 2019. Bylo použito hodnotící kritérium mzda pracovníka a stabilita pracovního týmu.

Případovou studii naleznete [zde](#).





VYSOKÉ UČENÍ
TECHNICKÉ V BRNĚ VUT
(v předchozím textu
či níže též jen „VUT“)



Název zakázky:

Zajištění strážních služeb včetně monitoringu technologií v budovách FEKT VUT

Zadávací řízení proběhlo v roce 2021. Mimo jiné bylo použito hodnotící kritérium: zaměstnanci v pracovním poměru.

Případovou studii naleznete [zde](#).





9.

ZDROJE, METODIKY
A DALŠÍ INSPIRACE

- [Odpovědné veřejné zadávání v ČR](#)
- Odpovědné veřejné zadávání a [ekologicky šetrná řešení](#)
- Odpovědné veřejné zadávání s [aspekty cirkulární ekonomiky](#)
- Metodika MŽP Šetrná veřejná správa – [Čistící prostředky a úklidové služby](#)
- Seznam produktů a služeb s označením Ekologicky šetrný výrobek nebo služba:
- [Seznam produktů | CENIA \(ekoznacka.cz\)](#)
- Seznam produktů a služeb s [označením Ekoznačky EU](#)
- Seznam [kritérií ekoznačky EU pro vybrané produktové kategorie](#)
- Seznam kritérií ekoznačky EU a technických směrnic které stanovují požadavky a environmentální kritéria pro propůjčení ekoznačky Ekologicky šetrný výrobek [Seznam kritérií | CENIA \(ekoznacka-emas.cz\)](#)
- [Soubor nástrojů pro školení zelených nákupu \(GPP Training Toolkit 2022\)](#)
- Komentovaný § 94 ZZVZ týkající se štítků
- [Dohody mimo pracovní poměr jako forma flexibilního výkonu práce \(ak-vych.cz\)](#)
- Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů (v textu publikace též jen „ZZVZ“)
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (v textu publikace též jen „zákoník práce“)
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Kritéria zeleného veřejného zadávání EU (GPP) pro Úklidové služby:

- [Definice ekologického úklidu \(2014\)](#)
- [Revize definice ekologického úklidu \(2022\)](#)
- [Technická zpráva](#)
- Kritéria EU pro zelené veřejné zakázky týkající se [úklidových služeb](#) ve vnitřních prostorách
- [Technický standard úklidových služeb nebo pro centrální nákupy zde.](#)
- [Příručka zeleného úřadování a nakupování](#)
- [Ministerstvo životního prostředí, Metodický list Čistící prostředky a úklidové služby:](#)
- [OFDN-List_7_Cistici_prostredky_uklid-20180314.pdf.pdf \(mzp.cz\)](#)

Příklady dobré praxe na Úklidové služby:

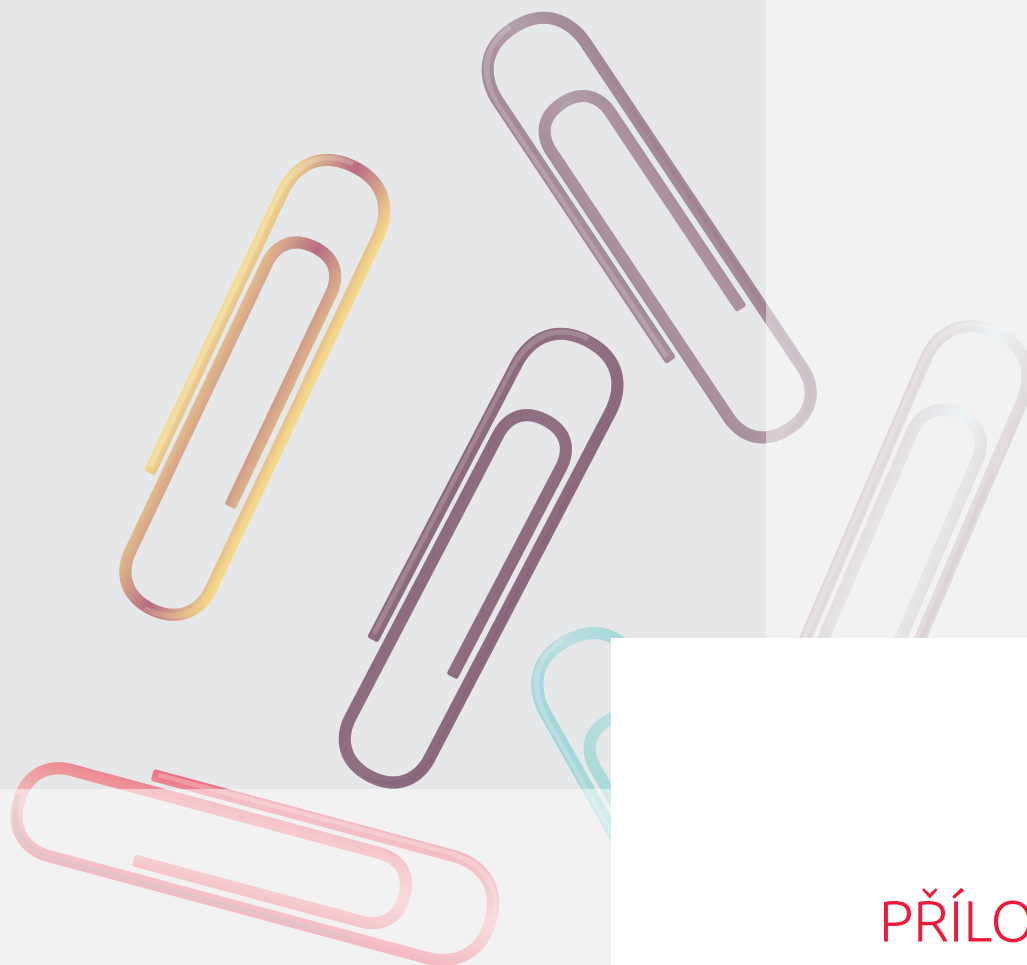
- [Příklady dobré praxe | SOVZ](#)
- [–Správná praxe GPP Životní prostředí - Evropská komise \(europa.eu\)](#)
- [gpp case study2.eps \(europa.eu\)](#)
- [Issue70 Case Study 140 Ghent.pdf \(europa.eu\)](#)
- [Procura+ PŘÍPADOVÉ STUDIE \(procuraplus.org\)](#)
- [DocsRoom - Evropská komise \(europa.eu\)](#)
- [Zajištění sociálně odpovědného zadávání veřejných zakázek: 71 případů osvědčených postupů \(europa.eu\)](#)

Příklady dobré praxe odpovědného zadávání:

- <http://sovz.cz/priklady-dobre-praxe>
- <https://procuraplus.org/case-studies/>
- <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/good-practices>

Veřejné zadávání pro zelené nakupování EU:

- [Příručka pro nákup ekologických zakázek - Zelené veřejné zakázky - Životní prostředí - Evropská komise \(europa.eu\)](#)
- [*Zelene nakupovani_2016_cs.pdf](#)
- [O ekoznačkách | CENIA \(ekoznacka.cz\)](#)
- [z_prirucka_zeleneho_uradovani_a_nakupovani_2009.pdf \(sovz.cz\)](#)
- [Pomáháme a šetrný přístup k přírodě - Vybavení pro úklid \(vybaveniprouklid.cz\)](#)
- [Biocidní přípravky, SZÚ \(szu.cz\)](#)



PŘÍLOHA

Alternativní ekologické úklidové produkty a doporučené úklidové postupy pro běžný úklid především menších prostor

(Pozn. Tato publikace se prioritně zabývá zadáváním a nákupem úklidových služeb, nicméně i u veřejných zadavatelů jsou prostory, ve kterých se uklízí vlastními zaměstnanci a uvedené produkty zde nabízíme jako alternativu k úklidu s ekoznačkami, nebo profesionálními úklidovými/čisticími prostředky).

Níže popsané úklidové postupy a prostředky jsou vhodné zejména pro menší prostory a úklid srovnatelný s úklidem v domácnostech. U řady veřejných prostor a kanceláří jsou požadavky na běžný úklid podobné a je možné tyto postupy osvědčené v domácím úklidu přenést i na ně, případně na jejich části. Vzhledem k méně obvyklým postupům je nutné klást zvlášť velký důraz na vysvětlení principů zodpovědným úklidovým pracovníkům a stanovit požadavky a metodiku prováděného úklidu pro tyto výrobky a postupy.

Koncept úklidu definuje velmi dobře tzv. Sinnerův kruh. Výsledku (vyčištění) se dosáhne spojením čtyřech prvků: Teplota, čas (doba působení), mechanické působení a chemické látky. Do jisté míry lze některé ze složek potlačit ve prospěch jiných. Popisované ekologické úklidové prostředky a postupy využívají minimálně chemických látek (nebo látky s nižší účinností, ale také s nižší nebezpečností pro zdraví) a proto je nutné se soustředit na zbylé prvky – teplotu, dobu působení a mechanické účinky čisticích prostředků (zde zejména mikrovlnákna).

Výhody navržených postupů



Velmi levné úklidové prostředky (ocet: cca 20-30 Kč/1l, prací soda: cca 50 Kč/kg, kyselina citrónová cca 150 Kč/kg), lze nakupovat bezobalově nebo ve velkých baleních (technicky zaměřené drogerie a prodejci chemikálií, včetně eshopů).



Snadné obstarávání výrobků (běžná nabídka drogerií i smíšeného zboží).



Velmi šetrné výrobky s minimem složek (obvykle s jedinou složkou), s minimální toxicitou pro životní prostředí.



Minimální zdravotní rizika při užívání (výrobky maximálně dráždivé pro kůži nebo oči), jde o dlouhodobě známé a hojně užívané chemické látky. Odpadá zde riziko dlouhodobých nebo pozdních účinků, které se u méně známých nebo nově používaných látek objevují postupně.



Univerzální použití pro běžný úklid pevných povrchů – minimum výrobků a pomůcek, nejsou potřeba zvláštní pomůcky.

Úskalí:



Zpravidla je nutný **delší čas působení** prostředků (viz „Sinnerův kruh“ v úvodu; méně účinné chemické látky potřebují pro stejnou kvalitu úklidu delší čas působení, případně vyšší teplotu nebo mechanické odstranění nečistot). Někdy to vyžaduje správnou organizaci úklidu, aby bylo možné nechat prostředky působit (např. přes noc).



Je nutná **pečlivá a správná aplikace**, některé postupy nejsou všeobecně známé a mohou být nové i pro profesionály v úklidových službách. Doporučujeme postupy a dávkování vyzkoušet pro konkrétní prostory a povrchy. Dávkování by mělo být co nejnižší, které je už dostatečně účinné.



Výrobky nevoní (ocet někdo vnímá dokonce jako páchnoucí). To může být považované za nevýhodu, i když většina vůní úklidových prostředků je zbytečná a často ji má na svědomí koktejl toxických látek.

Úklidové prostředky

Ocet
– 10% roztok
kyselin octových
bez barviva a aromatu.
Acidum aceticum

Ředěný ocet je vhodný pro běžné čištění, pro úklid podlah a pevných povrchů, pro mytí oken apod. Neředěný (10% roztok) velmi dobře odstraňuje vodní kámen z armatur a močové usazeniny v toaletách v (rozpouští vápenaté usazeniny). V potravinářské kvalitě je použitelný též pro odvápnění rychlovarné konvice. Pokud je limitem použití typický octový zápach, lze jej nahradit kyselinou citronovou v ředění cca 1 polévková lžíce na 1 litr vody.

Pozn: Běžný kuchyňský ocet je 8% roztok kyseliny octové dobarvený karamellem a s vonnou esencí. Lze ho též použít pro úklid, ale vzhledem k nižší koncentraci a vyšší ceně je méně vhodný. K dostání je též 25% koncentrovaný roztok, který je pouze pro úklid. Jde o žíravinu (koncentrovaný roztok) a při manipulaci jsou nutné příslušné ochranné pomůcky. Před použitím je nutné ředění – *vždy lijte koncentrovaný ocet (kyselinu) do vody, ne naopak!* Pro úklid je vhodný pouze kvasný lihový ocet, ostatní druhy (vinný, jablečný atd.) mají nižší účinnost (nižší koncentraci).

Prací/krystalická soda

Vodný uhličitán sodný, sodium carbonate. Prodává se jako prášek (krystalický nebo jemně mletý). Může způsobit podráždění očí. Velmi dobře se rozpouští ve vodě. Silně odmašťuje, silný roztok je vhodný pro čištění mastných usazenin. Změkčuje vodu – používá se též jako prací prostředek na silně znečištěné prádlo. Při vyšší koncentraci může zanechat bílé mapy, které odstraní roztok octa.

Jedlá soda

Hydrogenuhličitán sodný, sodium bicarbonate, bikarbona. Má obdobné účinky jako prací soda, ale je dražší a méně účinná. Není dráždivá, v potravinářské kvalitě se používá jako kypřící prášek a proti pálení žáhy.

Kyselina citronová (citric acid)

Prodává se jako prášek. Dráždivá, může způsobit silné podráždění očí. Silně účinná zejména na usazeniny v toaletách (močový kámen) a na armaturách. Snadno se rozpouští ve vodě, k úklidu se používá jako roztok. V potravinářské kvalitě je použitelná k odvápnění konvic a kávovarů (obvyklé odvápnovací prostředky jsou právě kyselina citronová), na rozdíl od octa je prakticky bez zápachu.

Pozn.: Stále se objevují spekulace o jejím rakvinotvorném účinku. Jde o nesmysl. V těle se běžně vyskytuje jako součást metabolického řetězce (Krebsův cyklus kyseliny citronové). Chybou v překladu – Hans Krebs je vědec, který cyklus popsal a Krebs je v němčině také rakovina – se to propojilo.

Pomůcky**Mikrovláknová (švédská) utěrka**

. Látka setkaná z velmi tenkých vláken – má díky tomu extrémně velký povrch (jemné smyčky vlákna), které tak intenzivně zachycují prach i mastnotu. Používá se pouze slabě vlhká (mokrá ztrácí účinnost). Z mikrovlákna se vyrábí i mopy, úklidové pady, utěrky, jemné hadříky na čištění monitorů atd. Ideální poměr je 70 % vláken z polyesteru (PES) a 30 % z polyamidu (PAD). Velmi dobře stírá bez použití saponátů a lze s ní vyleštit sklo, zrcadla atd.

Mechanický rozprašovač

Na dávkování malého množství úklidového prostředku přímo na čistěný povrch.

Gumová stěrka

Na čištění oken, umožňuje stáhnutí špinavé vody/kapek z plochy.

Doporučené postupy a ředění

Uvedené dávkování je pouze orientační. Vždy platí pravidlo, že nejlépe je používat co nejmenší účinné množství prostředku (i ekologického). Na všechny povrchy je výhodné použít mikrovláknové utěrky (mopy). Ty fungují pouze pokud jsou mírně vlhké, proto je potřeba je namočit (vymáchat) a důsledně vyždímat. Na málo znečištěné pevné povrchy stačí pouze vyždímaná mikrovláknová utěrka a nejlépe horká voda.

Podlahy:	Mikrovláknový mop a voda s octem, ředění cca 1:10.
Ostatní pevné povrchy:	Mikrovláknová utěrka a voda s octem, ředění cca 1:10.
Okna, skleněné výplně:	Mikrovláknová utěrka a voda s octem, ředění cca 1:10.
Armatury (vodní kámen):	Mikrovláknová utěrka a voda s octem, ředění cca 1:5, případně bez ředění (10% ocet). Je možné též použít kyselinu citronovou, ředění cca polévková lžíce na 0,5 l vody.
Toalety, pisoáry:	Ocet nebo roztok kyseliny citronové (1 polévková lžíce na 0,5 l vody). Pokud stéká příliš rychle a není dodržena dostatečná doba působení, tak smíchat čistící roztok s ekologickým saponátem s hustou konzistencí a aplikovat jako směs, která stéká pomalu. Nechat působit přes noc a pak setřít např. záchodovou štětkou. V případě silného znečištění aplikaci opakovat.
Rychlovarné konvice:	Ocet v ředění cca 1:10 nebo kyselina citronová (čajová lžička na 0,5 l vody) a nechat působit přes noc nebo převařit.
Silně zamaštěné povrchy:	Roztok prací sody nebo kyseliny citronové - cca 2 polévkové lžíce na 0,5 l horké vody. Nechat působit a pak setřít. Pomůže i mikrovláknová utěrka, ale může dojít k jejímu nevypratelnému zamaštění, v případě silného znečištění (digestoře, vařiče) je lepší stírání hadrem, který potom vyhodíte.

Zde je pouze výběr základních návodů a doporučení. Podrobný popis ekologického úklidu včetně odstraňování různých typů skvrn je na webových stránkách Ekologického institutu Veronica: <https://www.veronica.cz/enviromentalne-setrne-uklizeni>.

WWW.SOVZ.CZ



Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost



Odpovědné
veřejné zadávání

Projekt Odpovědný přístup k veřejným nákupům - Strategické zadávání veřejných zakázek
je spolufinancován Evropskou unií.

Registrační číslo projektu je CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_025/0015727.

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2